

ЧЕРВОННИЙ С.В.

*аспірант кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ЩЕРБИНА С.С.

*кандидат соціологічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ЕВОЛЮЦІЯ ІДЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Від самого початку існування державності, головним завданням його було соціальне забезпечення, соціальний захист і соціальна справедливість для всіх громадян суспільства. Концепція соціальної справедливості – передбачає рівний доступ до благ та можливостей всіх членів суспільства, незалежно від походження, раси чи статусу.

Так, К. Пірсон, зазначає: «Взагалі під «соціальною державою» розуміються ті аспекти урядової політики, що призначені для захисту від конкретних ризиків, спільних для широких категорій населення. Її стандартними складниками, хоч і не завжди присутніми в усіх країнах, є: захист від втрати заробітку, спричиненої безробіттям, хворобою, інвалідністю або похилим віком; гарантований доступ до медичних послуг; підтримка домогосподарств із великою кількістю дітей або без одного із батьків; та цілий спектр соціальних послуг – огляд за дітьми, догляд за літніми тощо, – призначених допомагати домогосподарствам давати раду, щоб вони не перенапружували власні ресурси» [5, с. 420]. Тобто соціальна держава, залишаючись передусім національною державою, виступала відповідальною за надання і збереження не тільки політичних прав і свобод, але й соціальних і громадських

Надзвичайно цікавою щодо визначення поняття соціальної держави, її вихідних принципів та основних соціальних прав, що нею гарантуються, є позиція Г. Цахера. На його думку, соціальна держава покликана виконувати у суспільстві насамперед функцію оцінювального та перетворювального чинника й гаранта, метою якого є забезпечення для кожного члена суспільства гідного для людини рівня існування, зниження розбіжностей у рівні добробуту, ліквідація відносин залежності і встановлення відповідного контролю [2].

Основною метою соціальної держави – забезпечення рівності можливостей, рівних шансів для самореалізації. Роль держави в наданні соціального захисту полягає у створенні відповідних умов, обсяг соціального захисту скорочується, а держава бере на себе лише ті функції, котрі не здатна виконати самотужки особа чи сім'я. Усі чинники демократії – законодавство, власність, ринкова економіка – є механізмами координації індивідуальних інтересів громадян [1].

Відомий німецький дослідник Г. Хаферкамп, вважав, що соціальна держава соціал-демократичної орієнтації, на відміну від адміністративної і ліберальної правової держави, є державою піклування про громадян, державою соціальних виплат і соціального розподілу [3]. Мета соціальної держави в межах соціально-демократичної моделі – досягнення соціальної справедливості, подолання нерівності, що виникає під час розподілу економічних та соціальних ресурсів. Завдання держави – гарантувати й забезпечувати визначений рівень прибутків та соціальних послуг незалежно від трудового внеску. Соціальний захист в цій моделі гарантується як право, а потреби населення є підставою для визначення межі соціальних витрат.

Шевченко, В. Кершев, І. Лашина стверджують, що «сучасний етап ідей соціальної держави в нашій країні втілюється у життя в умовах низки викликів, породжених глобалізацією, не давши суттєвих позитивних результатів у сфері соціального захисту населення, не перетворивши останній на дієвий чинник економічного зростання» [4, с. 59]. Таким чином, модернізація системи соціального захисту і формування її якісної та адаптивної моделі сприятиме і розвитку України як соціальної держави.

При аналізі наукового доробку вітчизняних та зарубіжних науковців щодо класифікації нині діючих моделей соціального захисту населення у якості критеріїв можна вважати рівень соціального забезпечення (мінімальний, універсальний), роль держави у регулюванні системою соціального захисту, специфіку соціального страхування.

Серед зарубіжних науковців привертають увагу підходи до типології моделей соціального захисту населення англійського теоретика з соціальних проблем та соціального регулювання Р. Тітмуса [6]. Згідно їхнього якісного наповнення та умов реалізації він, відповідно, виділяє: маргінальну (залишкову), інституційно-розподільчу та модель індустріальних досягнень.

Отже, визначення напрямку розбудови соціальної держави в Україні виступає як найважливіший пріоритет її розвитку, і саме від обраної моделі соціальної держави (де критеріями виступають модель соціального захисту населення, ступінь втручання держави в соціально-економічні процеси,

розподіл та перерозподіл суспільних благ, відповідальність людини й держави) залежить входження української держави в європейський та світовий цивілізаційний вимір.

Список використаних джерел

1. Сіленко А. Деякі тенденції розвитку соціальної держави. *Право України*. 2005. № 8. С. 106-110.
2. Удовиченко В.П. Украина : поиск модели социального государства. Київ: НАН Украины. Совет по изуч. производ. сил Украины, 1997. 204 с.
3. Четверікова Л.О. Сучасний зміст трансформаційних моделей соціальної держави : матеріали науково-практичної конференції. *Наше гасло : Всеукраїнський науково-теоретичний часопис СДПУ(о)*. Київ, 2004. Вип. 3. С. 113-117.
4. Шевченко О.О., Кершев В.А., Лашина І.С. Концепція соціального захисту населення : парадигмальні засади змін. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 4. С. 57-62.
6. Pierson C. Globalisation and the End of Social Democracy. *Australian Journal of Politics and History*. 2001. Vol. 47. № 4. P. 56-67.
7. Titmus R. Social Policy : An Introduction. London, 1974. 218 p.